

Leerstijlen en museumpresentatie

Door: Idzard van Manen

Een bezoek aan het Zuiderzeemuseum staat garant voor een verantwoord dagje uit. Het is leuk en je kunt er ook nog wat van leren. Tenminste, dat is wel de bedoeling. Een museum speelt immers een belangrijke rol in cultuuroverdracht. Iedereen leert echter op een andere manier. Hoe kun je ervoor zorgen dat hetgeen je wilt overbrengen ook wordt opgepakt door bezoekers? Een analyse van de tentoonstelling Walvisvaart en de presentatie op Urk maakt dit duidelijk.

'De zee schuimt en het is koud. De walvis is al zichtbaar. Achter je liggen kust en bergen. Je zit in een wankele sloep met de harpoen geheven. In de verte ligt je schip op de rede. Een walvisvaarder uit De Rijp in de zeventiende eeuw, op jacht in de Noordelijke IJszee.' Een historische situatie die verdwenen is en waarvan nog slechts enkele overblijfselen zijn. Overblijfselen - objecten, schilderijen, tekeningen, geschriften - die als bron dienen om de bovenstaande historische situatie tot op zekere hoogte te reconstrueren. Zoals bij de tentoonstelling 'Walvisvaart', waar ze worden gebruikt om het verhaal van de walvisvaart aan de bezoekers over te brengen.

In deze tentoonstelling zijn schilderijen, kaarten en schriftelijke bronnen - zoals de handboekjes van de scheepstimmerman of de administratie van een reder - opgenomen. Ze zijn losgemaakt uit de oorspronkelijke historische context en hebben een plek gekregen in de museumopstelling. Ook tonen we een video van walvissen, met gesnuif en al. De presentatie is zó ontworpen dat er geen sprake is van een volledig gesloten verhaal, met daarin één gereconstrueerde historische werkelijkheid. Een dergelijke opstelling vraagt van de bezoeker een actieve bijdrage en nodigt uit tot actief museumbezoek. De bezoeker moet, geleid en geïnspireerd door de gekozen presentatievormen, zelf de geschiedenis schrijven. Dat betekent dat de bezoeker ook aan een eigen verhaal en een eigen interpretatie kan werken. Sterker nog, het museum verwacht van de bezoeker dat hij dit doet.

In een verhaal stappen

In het buitenmuseum spelen acteurs Urker mensen uit het jaar 1905 in een gereconstrueerd deel van het eiland Urk. Ze zijn uitvoerig geïnstrueerd op basis van

wetenschappelijk onderzoek. Ze doen de was, schrijven brieven voor iemand die analfabeet is en koken op een petroleumstel. Niet alleen zijn hier huizen, een straatje, steegjes en interieurs gereconstrueerd. De mensen die hier rondlopen doen echt alsof ze op Urk in 1905 leven. Je hoort er dan ook nooit óver Urk in 1905 vertellen. De historische werkelijkheid is zo goed mogelijk gereconstrueerd. Dat betekent dat de bezoeker in het verhaal stapt en met de bewoners in gesprek kan gaan. Het verhaal van Urk in 1905 is geheel gesloten en geeft maar één interpretatie van het leven op het eiland in dat jaar. De bezoeker hoeft nauwelijks actief mee te werken aan het scheppen van het historisch verhaal.

Leren in het museum

Walvisvaart en Urk zijn twee volkomen tegengestelde voorbeelden van museumpresentaties. Ze verwachten een heel verschillende rol van de bezoeker als het gaat om het opdoen van kennis en het beleven van het verleden. De tentoonstelling Walvisvaart verlangt aardig wat inzet en eigen interpretatie, terwijl bezoekers op Urk de geschiedenis op een presenteerblaadje krijgen aangereikt. Iedereen leert weer anders. Waarnaar je voorkeur uitgaat bij het leren, hangt van verschillende factoren af. Volgens de moderne leerpsychologie leert de mens vooral door zelf kennis te construeren. Dat geldt ook voor ervaren, beleven, onderzoeken en leren in de zogenoemde 'informele leeromgeving'. Hiervan maakt het museum deel uit. Die eigen bijdrage aan het leren vindt plaats op basis van wat iemand al weet en kan, de ervaring met leren en de reeds verworven culturele bagage. Die elementen beïnvloeden niet alleen wat de bezoeker opsteekt van de presentatie, maar ook zijn of haar motivatie. De presentatie moet echter wel zó zijn ingericht dat de bezoeker aanknopingspunten kan vinden en dat hij of zij op zijn eigen expertise en levenservaringen wordt aangesproken.

Educatie voor iedereen

Volgens de staatssecretaris heeft het museum een belangrijke rol bij de cultuuroverdracht naar iedereen, mensen van alle leeftijden, binnen of buiten school. Het museum heeft dus een verantwoordelijke taak toebedeeld gekregen. Mijns inziens kan die taak pas goed worden vervuld als het museum rekening houdt met de manier waarop bezoekers leren. Ons museum kent een scala aan presentatievormen - Urk, Zoutkamp, Walvisvaart, Peperzolder, Vijf Voorwerpen Centraal - waarbij bezoekers ook nu al hun eigen leerstijl kunnen toepassen. Wel is dit afhankelijk van waar ze zich in het museum bevinden. Aandachtspunt voor de toekomst is dat we die diversiteit aan presentatievormen zoveel mogelijk uitbouwen en versterken. Dan komt het met het leren wel goed. ■

